

Lärdomar av en jubilar

I början av 1990-talet hade Sverige drabbats av en djup ekonomisk kris. Utöver omedelbara åtgärder tillsatte regeringen Bildt en kommission som fick till uppdrag att fundera på reformer för att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt. I mars 1993 presenterade Ekonomikommisionen sitt betänkande *Nya villkor för ekonomi och politik* (SOU 1993:16) för finansminister Anne Wibble. Det mer populära namnet var Lindbeckkommissionen, då den leddes av Assar Lindbeck. De övriga sex ledamöterna var Per Molander, Torsten Persson, Olof Petersson, Agnar Sandmo, Birgitta Swedenborg och Nils Thygesen. Inalles presenterades 113 reformförslag, där vissa rörde den ekonomiska politiken i sig och där vissa rörde det regelverk inom vilket ekonomisk politik förs.

Det har nu gått 20 år sedan dess, och uppskattningsvis har ungefär hälften av kommissionens förslag genomförts. Däribland kan nämnas en mer oberoende Riksbank styrd av ett inflationsmål, en stramare budgetprocess, längre mandatperioder i riksdagen, insättningsgaranti och ytterligare metoder för ett stabilare banksystem samt ökad konkurrens i produktionen av offentligt finansierade tjänster. Andra förslag har (ännu) inte fallit i lika god jord, såsom ett minskat antal riksdagsledamöter och riksdagsutskott, mer robusta socialförsäkringssystem, avvecklad hyresreglering samt att kostnadsintäktsanalys ska genomföras och följas för förslag på offentliga investeringar.

Att två decennier har gått sedan kommissionen presenterade sitt betänkande ger anledning att fundera på vilket bidrag det utgjorde. Mot bakgrund av att flera länder i Europa just nu genomgår en ekonomisk-politisk kris känns det relevant att fundera på om inte kommissionens angreppssätt också är användbart på andra håll. Därför handlar detta temanummer av *Ekonomisk Debatt* om *Lindbeckkommissionen efter 20 år – reformbehovet då och nu*.

Vi önskar att samhällsvetare på detta sätt i ökad utsträckning kunde tas i bruk för att med insikter från ny forskning belysa hur viktiga politikområden skulle kunna reformeras. Ibland krävs det för att nya perspektiv på problem ska kunna introduceras. Det vi finner särskilt intressant är hur Lindbeckkommissionen lyfte blicken från det som diskuterades i den politiska debatten och ställde frågan hur *den ekonomiska politikens regelverk* hade påverkat en rad ekonomisk-politiska misslyckanden under flera decennier i Sverige. Med detta synsätt, som för övrigt i hög grad har lanserats av den nyss avlidne ekonomipristagaren James Buchanan, är det inte minst reg-

lerna för politiskt beslutsfattande som påverkar politikens utfall och, därmed, hur ekonomin fungerar, och det är också reformer av dem som bör stå i fokus för samhällsvetares reformförslag.

Vi har till detta temanummer bjudit in fem skribenter. *Assar Lindbeck*, som kommissionens ordförande, belyser i sitt bidrag vilka reformer som ännu inte har genomförts och vilka nya problem som svensk ekonomisk politik står inför. *Birgitta Swedenborg* och *Per Molander* ingick också i kommissionen. Den förra skriver om den teoretiska grunden i kommissionens betänkande för att fokusera på ”konstitutionen” för ekonomisk politik och inte bara den ekonomiska politiken i sig. Hon diskuterar även vilka reformer som nu bör genomföras och vilka hindren för att de genomförs är. Den senare framför uppfattningen att det behövs en ny kommission, en s k Ansvarskommission, mot bakgrund av att ansvarsutkrävandefunktionen på ett antal områden i Sverige är dåligt utvecklad men mycket viktig för att få genomlysta, genomarbetade och kontinuerligt utvärderade offentliga (och privata) beslut. Slutligen medverkar två yngre forskare med sina perspektiv på Lindbeckkommissionens bidrag. *Karl-Oskar Lindgren* analyserar i vilken utsträckning förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen under de senaste 20 åren har lett till att vi närmat oss eller fjärfat oss från den modell som skisserades av kommissionen. *Ola Olsson* belyser kommissionens bidrag mot bakgrund av aktuell institutionell nationalekonomisk forskning om vad som förklarar att reformer alls genomförs.

I allt hoppas vi att dessa bidrag ska stimulera den ekonomisk-politiska diskussionen i Sverige och diskussionen om den ekonomiska politikens regelverk. Bra för en sådan diskussion vore, för övrigt, om Lindbeckkommissionens betänkande snarast kunde göras tillgängligt som pdf-fil på internet.

Niclas Berggren och Therese Nilsson

REFERENSER

SOU 1993:16, *Nya villkor för ekonomi och politik*, betänkande från Ekonomikommissionen, Allmänna förlaget, Stockholm.